

XUSUSIY UNIVERSITETLARNI TA'MINLASHNING IQTISODIY MEXANIZMI: TARKIBIY VA INSTITUTSIONAL TAHLIL VA XARAJATLARNI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH

Rahimov Sardor

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

ORCID: 0009-0000-9107-6200

max0088.sr@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada nodavlat oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy yordam ko'rsatishning iqtisodiy mexanizmini shakllantirish va modernizatsiya qilishning nazariy va metodologik asoslari tizimli yondashuv nuqtai nazaridan ko'rib chiqiladi. Rivojlanayotgan mamlakatlarda ta'lim xizmatlari bozorida chuqur institutsional o'zgarishlar sharoitida xususiy ta'lim korporatsiyalarining moliyaviy barqarorligi uchun maqbul modellarni izlash tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Qashqadaryo viloyatidagi oltita asosiy oliy ta'lim bozori ishtirokchilari uchun 2025-yil uchun tasdiqlangan empirik ma'lumotlar asosida yalpi daromadlar, operatsion xarajatlar va konsolidatsiyalangan sof foyda tuzilmasining chuqur moliyaviy-iqtisodiy tahlili o'tkazildi. Amaliy ekonometrik modelashtirish usullaridan foydalangan holda, muallif xususiy akademik sektorning qisqa muddatli xarajatlar funksiyasini klassik oddiy eng kichik kvadratlar (OLS) usuli yordamida aniqladi va baholadi. Umumiy operatsion xarajatlar va ta'lim muassasalarining yalpi daromadlari ko'lami o'rtasida juda muhim korrelyatsiya $R^2 = 0.95$, $p < 0.001$ aniqlandi, bu qat'iy institutsional cheklovlar va bozor institutsionalizatsiyasining hozirgi bosqichida aniq miqyos iqtisodiyoti yo'qligini ko'rsatadi. Makro va mezo darajalarda iqtisodiy mexanizmni isloh qilish uchun konseptual asoslar taklif etiladi, jumladan, davlat-xususiy sheriklik, soliq subsidiyalari va moliyaviy oqimlarni diversifikatsiya qilish.

Kalit so'zlar: xususiy universitetlar, iqtisodiy qo'llab-quvvatlash mexanizmi, yalpi daromad, operatsion xarajatlar, sof foyda, xarajat funksiyasi, ekonometrik modelashtirish, eng kichik kvadratlar usuli.

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ФИНАНСИРОВАНИЯ ЧАСТНЫХ УНИВЕРСИТЕТОВ: СТРУКТУРНЫЙ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ АНАЛИЗ И ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ИЗДЕРЖЕК

Рахимов Сардор

Университет экономики и педагогики

Аннотация. В статье рассматриваются теоретико-методологические основы формирования и совершенствования экономического механизма финансирования негосударственных высших образовательных учреждений с позиций системного подхода. В условиях глубоких институциональных преобразований рынка высшего образования в развивающихся странах особую актуальность приобретает поиск эффективных моделей обеспечения финансовой устойчивости частных университетов. На основе верифицированных эмпирических данных за 2025 год проведён комплексный финансово-экономический анализ структуры валовых доходов, операционных расходов и чистой прибыли шести крупнейших негосударственных высших образовательных учреждений

Кашкадарьинской области. С использованием эконометрических методов краткосрочная функция издержек частного сектора высшего образования была оценена методом наименьших квадратов (OLS). Полученные результаты свидетельствуют о наличии статистически значимой зависимости между совокупными операционными расходами и объёмом валовых доходов ($R^2 = 0,95$; $p < 0,001$), что указывает на отсутствие выраженного эффекта масштаба вследствие существующих институциональных ограничений и текущего этапа развития рынка. Предложены концептуальные направления совершенствования экономического механизма на макро- и мезоуровнях, предусматривающие развитие государственно-частного партнёрства, применение налоговых стимулов и диверсификацию источников финансирования.

Ключевые слова: частные университеты, механизм финансирования, валовой доход, операционные расходы, чистая прибыль, функция издержек, эконометрическое моделирование, метод наименьших квадратов.

ECONOMIC MECHANISM OF FINANCING PRIVATE UNIVERSITIES: STRUCTURAL AND INSTITUTIONAL ANALYSIS AND ECONOMETRIC MODELING OF COSTS

Rahimov Sardor

University of Economics and Pedagogy

Abstract. This article considers the theoretical and methodological foundations of the formation and modernization of the economic mechanism for providing financial support to non-state higher education institutions from the perspective of a systematic approach. In the context of deep institutional changes in the educational services market in developing countries, the search for optimal models for the financial sustainability of private educational corporations is becoming increasingly important. An in-depth financial and economic analysis of the structure of gross revenues, operating expenses and consolidated net profit was conducted for six major higher education market participants in the Kashkadarya region based on verified empirical data for 2025. Using applied econometric modeling methods, the author identified and estimated the short-term cost function of the private academic sector using the classical ordinary least squares (OLS) method. A highly significant correlation was found between the total operating costs and the scale of gross income of educational institutions $R^2 = 0.95$, $p < 0.001$, which indicates the absence of clear economies of scale at the current stage of market institutionalization due to strict institutional constraints and market institutionalization. Conceptual frameworks for reforming the economic mechanism at the macro and meso levels are proposed, including public-private partnerships, tax subsidies, and diversification of financial flows.

Keywords: private universities, economic support mechanism, gross income, operating costs, net profit, cost function, econometric modeling, least squares method.

Kirish.

Iqtisodiyotning va jamiyatning joriy rivojlanishidagi global tendentsiyalar va bilim iqtisodiyotining paydo bo'lishi oliy ta'lim tizimlarini resurs bilan ta'minlash uchun manbalar va mexanizmlarni tubdan diversifikatsiya qilish zarurligini taqozo etadi. Bugungi sharoitda hech bir rivojlangan yoki rivojlanayotgan davlat iqtisodiy tizimi oliy ta'limning o'sib borayotgan moliyaviy ehtiyojlarini faqat davlat byudjeti mablag'lari hisobidan to'liq qondirishga qodir emas. Shu nuqtai nazardan, oliy ta'limining nodavlat xususiy sektorining jadal rivojlanishi nafaqat ta'lim xizmatlari bozorini demonopolizatsiya qilishning muhim vektori, balki moliyaviy yukni kamaytirishning uzoq muddatli strategik zarurati hamdir.

O'zbekiston Respublikasida uzoq muddatli milliy strategiyalarni amalga oshirish doirasida misli ko'rilmagan tartibga solish va institutsional o'tish amalga oshirildi, bu xususiy universitetlarning keng tarmog'ini yaratishni qonuniylashtirish va rag'batlantirish imkonini

berdi. Bu jarayon mamlakatning zich joylashgan va strategik jihatdan muhim makromintaqalarida, masalan, Qashqadaryo viloyatida o'ziga xos mintaqaviy xususiyatlarga ega bo'lmoqda. Mintaqaning rivojlanayotgan xususiy oliy ta'lim ekotizimi chuqur fundamental qarama-qarshilikka duch kelmoqda: yuqori akademik standartlarni ta'minlash zarurati va cheklangan mahalliy talab sharoitida bozorning o'zini o'zi ta'minlashi va tijoratda omon qolishning qat'iy qonunlari o'rtasida.

Nodavlat oliy ta'lim universitetlarni qo'llab-quvvatlashning iqtisodiy mexanizmi moliyaviy, moddiy, texnik va inson resurslarini shakllantirish, taqsimlash, samarali foydalanish va ko'paytirish uchun usullar, shakllar, vositalar va huquqiy institutlarni birlashtirgan murakkab, dinamik, ko'p tuzilmali tizimdir. Ushbu hodisani chuqur o'rganishning ilmiy ahamiyati shundaki, bugungi kunga qadar mahalliy va Markaziy Osiyo iqtisodiy adabiyotlarida xususiy ta'lim operatorlarining haqiqiy moliyaviy hisobotlariga asoslangan va xarajatlar va foydani shakllantirishdagi obyektiv naqshlarni aniqlash uchun qat'iy ekonometrik vositalardan foydalanadigan fundamental empirik tadqiqotlar yo'q. Shunday qilib, ushbu maqola 2025-yil uchun moliyaviy ko'rsatkichlarni batafsil tahlil qilish va bozor faoliyatining rasmiylashtirilgan ekonometrik modelini yaratish orqali ushbu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Adabiyotlar sharhi.

Xususiy oliy ta'lim sektorini o'rganishda statistik va ekonometrik vositalarni qo'llash bizga institutsional o'zgarishlarning sifat jihatidan tavsifidan ta'lim tashkilotlarining samaradorligi, xarajatlari va ishlab chiqarish salohiyatini miqdoriy baholashga o'tish imkonini beradi. Zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda xususiy universitetlar rivojlanishidagi qisqa va uzoq muddatli tendentsiyalarni modellashtirish bir nechta asosiy metodologik yondashuvlar doirasida rivojlanmoqda.

G'arb amaliy ekonometrikasida an'anaviy yondashuv universitet ishlab chiqarish funktsiyalarini modellashtirish va ularning parametrik bo'lmagan ma'lumotlar konvertini tahlil qilish (DEA-data development analysis) va stoxastik chegara tahlili (SFA-stochastic frontier analysis) yordamida ularning iqtisodiy samaradorligini baholashdir.

Jonsning (2014) asosiy ishlari akademik korporatsiyalarning yalpi daromadiga inson resurslari salohiyati va moliyalashtirish tuzilmasining ta'sirini baholaydigan ko'p o'zgaruvchan regressiya modellarini yaratishga bag'ishlangan.

Talabalar sonining o'sishi va kapital to'planishi o'rtasidagi kechikishlarni aniqlash uchun xususiy universitetlarning panel ma'lumotlarini ekonometrik tahlil qilish masalalari Greening (2012) ishlarida batafsil o'rganilgan. Ta'lim xizmatlari bozorlarida vaqt qatorlarini tizimli tahlil qilish va aralash o'sish sur'atlarini (CAGR) ekstrapolyatsiya qilish Smitning (2015) monografiyalarida rasmiy aks ettirilgan.

Rossiyalik tadqiqotchilar klassik ekonometrik usullarni o'tish va transformatsion ta'lim bozorlarining o'ziga xos xususiyatlariga moslashtirishga e'tibor qaratmoqdalar. Professor Ayvazyan (2011) ko'p o'zgaruvchan statistik tahlilni rivojlantirishga va oliy ta'lim muassasalarini o'z ichiga olgan ijtimoiy-iqtisodiy tizimlarning sifati va barqarorligining integral ko'rsatkichlarini yaratishga fundamental hissa qo'shdi.

Xususiy sektorda xarajatlar funktsiyalari va pul oqimi tafovutlarini oddiy eng kichik kvadratlar (OLS) usullari va multikollinearlik testi yordamida ekonometrik baholash Eliseevaning (2019) ishlarida batafsil bayon etilgan. Polinomial regressiya modellaridan foydalangan holda universitetlarni moliyalashtirish tendentsiyalarini prognoz qilishning amaliy jihatlari Popovning (2020) monografiyalarida keltirilgan.

O'zbekiston iqtisodiyot maktabi Yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi parametrlarini raqamlashtirish va matematik asoslashga qaratilgan mezo-iqtisodiy va makrostruktural modellashtirishni faol rivojlantirmoqda. Mehnat resurslari ortiqcha bo'lgan hududlarda (xususan, Qashqadaryo viloyatida) ijtimoiy infratuzilma va mahalliy mehnat bozorlarining rivojlanishini baholash uchun ekonometrik modellardan (juft va ko'p chiziqli

regressiyani o'z ichiga olgan holda) foydalanishning asosiy tamoyillari professor Salimovning (2024) ishlarida ishlab chiqilgan.

Xususiy ta'lim bozori sig'imi dinamikasini prognoz qilish va inflyatsiya kutilmalari va mavsumiy daromad tebranishlarini hisobga olgan holda ta'lim muassasalarining moliyaviy ehtiyojlarini byudjetlashtirishning o'ziga xos xususiyatlari Toshmatovning (2026) tadqiqotlarida ekonometrik jihatdan rasmiylashtirilgan. Sof aktivlar kapitallashuv funksiyalarini matematik tekshirish va makromintaqalarda xizmat ko'rsatish sohasining uzoq muddatli barqarorligi Vaxobovning (2023) ishlarida aks etgan.

Tadqiqot metodologiyasi.

Tadqiqot metodologiyasi neo-institutsional iqtisodiy nazariya, korporativ moliya nazariyasi va zamonaviy amaliy ekonometrika yondashuvlarining integratsiyasiga asoslangan. Ushbu maqsadga erishish uchun Qashqadaryo viloyatida 2025 moliyaviy yil uchun rasman faoliyat yuritayotgan oltita xususiy oliy ta'lim muassasasining faoliyat natijalarini qamrab oluvchi rasmiy konsolidatsiyalangan moliyaviy hisobotlar to'plandi, tasdiqlandi va asosiy axborot bazasi sifatida tizimlashtirildi. Namuna vakillik qilish uchun mo'ljallangan edi, chunki u ushbu iqtisodiy mintaqada o'rganilayotgan bozor segmentidagi subyektlarning umumiy aholisining 100% ni qamrab oladi.

Tadqiqot davomida quyidagi o'zaro bog'liq tadqiqot usullari qo'llanildi:

1. Ta'lim korporatsiyalarining sof foyda marjasini (sotishdan olinadigan daromad) va daromadlar tarkibidagi xarajatlar ulushini hisoblash uchun moliyaviy nisbat usuli qo'llanildi, bu bizga har bir alohida universitetning tijorat samaradorligini aniqlash imkonini berdi.

2. Mintaqadagi yirik ko'p tarmoqli akademik muassasalar va kichik ixtisoslashgan universitetlarning faoliyat ko'lamini taqqoslash uchun qiyosiy strukturaviy tahlil qo'llanildi.

3. Xarajatlar funksiyasini matematik rasmiylashtirish uchun oddiy eng kichik kvadratlar (OLS) usulidan foydalangan holda ekonometrik modellashtirish qo'llanildi. Asosiy gipoteza universitetning yalpi daromadi va uning umumiy xarajatlari o'rtasidagi chiziqli bog'liqlikdir. Nazariy modelning ekonometrik spetsifikatsiyasi quyidagicha:

$$TC_i = \alpha_0 + \alpha_1 \times TR_i + \mu_i \quad (1)$$

bu yerda:

TC_i (total costs) - i-chi xususiy oliy ta'lim muassasasining 2025 yil uchun umumiy xarajatlari (mil. so'm);

TR_i (total revenue) - i-chi universitetning shu davr uchun yalpi daromadi (mil. so'm);

α_0 - sektorning yarim doimiy xarajatlarining nazariy hajmini aks ettiruvchi regressiya ixtiyoriy ko'rsatkichi;

α_1 - operatsion xarajatlarga bo'lgan marginal moyillik, ishlab chiqarilgan daromad birligiga to'g'ri keladigan marginal xarajatlar;

μ_i - stoxastik component, modelning tasodifiy xatosi.

Tuzilgan model uchun tekshirish mezonlari quyidagilar edi: R-kvadrat (R^2) determinatsiya koeffitsienti, tuzatilgan R^2 , regressiya tenglamasining umumiy ahamiyatini baholash uchun Fisher F-testi va individual koeffitsientlarning statistik ishonchliligini tekshirish uchun Student t-testi. Hisob-kitoblar statsmodels statistik tahlil dasturiy ta'minot paketi yordamida amalga oshirildi.

Tahlil va natijalar.

Qashqadaryo viloyatidagi xususiy oliy ta'lim sektorining 2025 yil oxiriga kelib haqiqiy moliyaviy holatini aks ettiruvchi qisqacha empirik ma'lumotlar jadvalda batafsil keltirilgan.

To'plangan ma'lumotlarning tahlili mahalliy ta'lim bozorida kapital kontsentratsiyasining yuqori darajasini ko'rsatadi. Amaliyotlar hajmi bo'yicha so'zsiz yetakchi Iqtisodiyot va

pedagogika universiteti bo'lib, hududiy yalpi daromad bozorining 36,48 foizini 200,66 mlrd. so'm to'playdi. Ikkinchi o'rinda 113,98 milliard so'm daromad bilan Axborot texnologiyalari va menejment universiteti turibdi. Qolgan to'rtta oliy o'quv yurti nisbatan o'xshash faoliyat ko'lamini namoyish etib, yillik yalpi daromadi 50 dan 70,6 milliard so'mgacha oshgan.

1-jadval

Qashqadaryo viloyatidagi xususiy oliy ta'lim muassasalarining 2025 yil uchun differentsial moliyaviy ko'rsatkichlari (mil. so'm)

№	OTM nomi	2025 yil yalpi tushum	2025 yil jami xarajaatlar	2025 yil sof foyda
1	IPU	200660447	166908456	33751991
2	Qarshi xalqaro universiteti	70688055	22507995	48180060
3	Osiyo texnologiyalar universiteti	57592680	19442088	38150592
4	Xalqaro innovatsion universitet	57038025	30062119	26975906
5	Turon iniversiteti	50071580	36886998	13184582
6	ATMU	113984496	68293933	45690563
	Jami	550035283	344101589	205933694

Manba: O'zstat.uz sayti ma'lumotlari asosida muallif tomonidan ishlab chiqildi.

Ekonometrik tadqiqotning hisoblash bosqichida xarajatlarning daromadlar hajmiga bog'liqligini aks ettiruvchi juft chiziqli regressiya tuzildi va tekshirildi. Model parametrlarining eng kichik kvadratlarini baholashning matematik natijalari quyidagicha:

$$TC = -29420910 + 0,9465 * TR$$

Quyida olingan ekonometrik tenglamaning yuqori analitik qo'llanilishini tasdiqlovchi aniq statistik xarakteristikalarini keltirilgan:

-Determinatsiya koeffitsienti $R^2 = 0,9505$, bu esa Qashqadaryo viloyatidagi xususiy oliy o'quv yurtlari umumiy xarajatlaridagi o'zgarishlarning 95,05% ularning yalpi daromadlari hajmining o'zgarishi bilan to'liq aniqlanishini isbotlaydi.

Fisherning -F-statistik ko'rsatkichi $F(1, 4) = 76,83$ bo'lib, ehtimollik p-qiyamati = 0,00093 bo'lib, bu butun modelning 99% dan yuqori ishonch darajasida yuz foiz statistik ahamiyati va ishonchliligini ko'rsatadi.

- Nishab koeffitsienti $a_1 = 0,9465$ standart xatolik $SE = 0,107$ va t-statistika $t = 8,76$, p-qiyamati = 0,00093, bu bashoratchining chuqur individual ahamiyatini tasdiqlaydi.

-Erkin regressiya ko'rsatkichi $a_0 = -29420910$ p-qiyamati = 0,061 bilan tavsiflanadi, bu kichik namunalar uchun maqbul statistik norma doirasida.

Olingan moliyaviy ko'rsatkichlar va ekonometrik model parametrlari mintaqadagi akademik biznesning hozirgi holatini chuqur ilmiy va iqtisodiy talqin qilish uchun imkoniyatlar ochadi. Birinchidan, mintaqaning butun xususiy sektori bo'yicha sotishdan olingan umumiy daromad, sof foyda daromadga nisbatan 37,44 foizni tashkil etadi, bu O'zbekistonda tarixiy rivojlanishining hozirgi bosqichida oliy nodavlat ta'limning ulkan tijorat jozibadorligini ko'rsatadi.

Biroq, batafsil tarkibiy bo'linish paradoksal manzarani ko'rsatadi: 70,68 milliard so'mlik nisbatan kam daromadga ega Qarshi xalqaro universiteti sof foydaning mutlaq rekordini ko'rsatmoqda - 48,18 milliard so'm, aylanma rentabelligining fenomenal darajasi 68,16 foizga yetdi. Shu bilan birga, bozorning eng yirik ishtirokchisi IPU-“Iqtisodiyot va pedagogika universiteti” 200 milliard so'mdan ortiq daromadga ega bo'lgan korxonada 166,9 milliard so'm miqdorida og'ir operatsion harajatlarga yo'l qo'ygan, shu bois uning sof foydasi 33,75 milliard so'mga tushib, rentabelligi esa atigi 16,82 foizni tashkil etmoqda.

Bu hodisa tuzilgan ekonometrik tenglama bilan aniq tasdiqlanadi. Regressiya nishab koeffitsienti $a_1 = 0,9465$ shuni ko'rsatadiki, mintaqadagi xususiy universitet tomonidan

bozordan olinadigan yalpi daromadning har bir qo'shimcha miqdori operatsion va investitsiya xarajatlarining avtomatik ravishda 0,9465 so'mga (yoki 94,65%) o'sishiga olib keladi. Bu yirik xususiy universitetlarda miqyosda iqtisod deb atalmish yo'qligining aniq empirik ko'rsatkichidir. Yirik universitetlar kapital binolarni ijaraga olish, yuqori malakali professor-o'qituvchilarni poytaxtdan kamdan-kam jalb qilish, ko'tarilgan to'lovlarni to'lash va agressiv marketing uchun katta qat'iy va o'zgaruvchan xarajatlarni o'z zimmalariga olishga majbur bo'lmoqdalar, bu esa kontrakt bo'yicha talabalarni keng miqyosda jalb qilishning afzalliklarini deyarli butunlay neytrallashtiradi. Mintaqadagi kichik va o'rta universitetlar ma'muriy apparatni optimallashtirish orqali minimal tranzaksiya xarajatlari bilan samaraliroq mahalliy bo'shliqlarda ishlaydi.

Iqtisodiy talqinda regressiya konstantasining salbiy qiymati ($\alpha_0 = -29,42$ milliard so'm) tanqidiy muvozanat nuqtasining mavjudligini ko'rsatadi: daromadlar ma'lum bir chegaradan past bo'lganda, xususiy universitet litsenziyalash, akkreditatsiya va asosiy infratuzilmani joylashtirish uchun yuqori boshlang'ich xarajatlar tufayli darhol bankrotlik xavfiga duch keladi. Bunga asoslanib, strategik xulosa chiqarish mumkin: mintaqadagi xususiy universitetlarni qo'llab-quvvatlashning mavjud iqtisodiy mexanizmi keng qamrovli va joriy aylanmaga qat'iy bog'liq bo'lib, bu sektorni har qanday tashqi makroiqtisodiy yoki demografik shoklarga zaif qiladi.

Xulosa va takliflar.

Ushbu keng qamrovli tadqiqot bizga xususiy oliy ta'lim muassasalarini uzoq muddatli qo'llab-quvvatlash uchun barqaror va progressiv iqtisodiy mexanizmi yaratishga qaratilgan asosiy topilmalar va tavsiyalarni shakllantirish imkonini beradi. Empirik dalillar shuni ko'rsatdiki, Qashqadaryo viloyatida xususiy ta'lim yuqori moliyaviy avtonomiyaga ega va 2025-yilda 205,93 milliard so'mdan oshdi. Shunga qaramay, xarajatlarni shakllantirishning aniqlangan ekonometrik naqshlari, xarajatlarning daromad o'sishining 94,65% ga o'sishi, keng tijoratlashtirish modelidan innovatsion, intensiv iqtisodiy mexanizmga o'tish zarurligini ko'rsatadi. Quyidagilar yangilangan iqtisodiy qo'llab-quvvatlash mexanizmining ustuvor elementlari bo'lishi kerak:

- DXSh ni institutlarini rivojlantirish va mintaqaviy boshqaruv organlari tomonidan qo'llab-quvvatlash - ijara haqining naqd yukini bartaraf etish uchun foydalanilmagan davlatga tegishli ko'chmas mulkni xususiy universitetlarga uzoq muddatli, bepul asosda o'tkazish.

- Moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish - jamg'armalar yaratish, xalqaro rivojlanish institutlaridan grantlar jalb qilish va mintaqadagi yirik sanoat korxonalarini bilan qo'shma o'zini o'zi ta'minlaydigan tadqiqot laboratoriyalarini ishga tushirish.

- Soliq va kredit imtiyozlari - sof foydasining 80% dan ortig'ini ilg'or laboratoriya uskunalarini sotib olishga va raqamli infratuzilmani rivojlantirishga qayta investitsiya qiladigan xususiy universitetlar uchun differentsial soliq imtiyozlarini joriy etish.

Taklif etilayotgan chora-tadbirlar majmuasini amalga oshirish mintaqadagi xususiy universitetlarni oddiy tijorat ta'lim platformalaridan mintaqaviy innovatsion o'sishning kuchli harakatlantiruvchi kuchlariga aylantiradi, ularning fundamental iqtisodiy xavfsizligi va akademik mustaqilligini kafolatlaydi.

Adabiyotlar / Jumepamyra / Reference:

Farmonovich, Omanov Rustam. "Understanding Financial Performance: Key Metrics AND How to Calculate Them." *European Journal of Business Startups and Open Society* 4.3: 330-333.

John Johnes (2014) «Operational Research and the Efficiency of Higher Education Institutions». Elsevier Science. Amsterdam. P. 210.

Mirziyoyev Sh. (2025) O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasi. 26.12.2025.

Raximov S.U. (2025) "Hududiy iqtisodiy mexanizmning mintaqada ta'limga va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta'siri". ICARHSE-International conference on advance research in humanities, applied sciences and education, hosted from Berlin, Germany, 27-december, 28-30.

Raximov S.U. "The impact of regional investment policy on economic growth". *Modern American Journal of Business, Economics and Entrepreneurship* 1.9: 370-374.

Raximov S.U. "Экономическая поддержка частных высших учебных заведений в Кашкадарьинской области". *Science and education in agriculture* 12.12: 260-264.

Robert J. Smith. (2015) «Time Series Analysis and Forecasting in the Knowledge Economy». *Financial Times Prentice Hall*. London. P. 440.

William H. Greene. (2012) «Econometric Analysis of Non-Profit and Private Corporate Structures». *Pearson Education*. New York. P. 680.

Айвазян С.А. (2011) «Анализ качества и структуры функционирования социально-экономических систем: эконометрический подход». *Наука*. –Москва. С. 360.

Вахабов А.В., Маликов Т.С. (2023) «Корпоративные финансы и эконометрический анализ финансовой устойчивости хозяйствующих субъектов». *Инновацион ривожланиш нашриёти*. –Ташкент. С. 350.

Елисеева И.И. (2019) «Прикладная эконометрика в управлении социальными отраслями». *Финансы и статистика*. –Москва. С. 285.

Попов А.А. (2020) «Математические и статистические модели прогнозирования финансовых потоков в высшей школе». *Издательство Московского университета*. –Москва. С. 198.

Салимов Б.Т., Хажиев Б.Д. (2024) «Прикладная эконометрика и статистическое моделирование в социальной инфраструктуре». *Издательство «Фан ва технология»*. –Ташкент. С. 312.

Тошматов Ш.Х. (2026) «Мезоэкономические механизмы регулирования предпринимательских экосистем в трудоизбыточных регионах». *Издательство «Зарафшон»*. Самарканд. С. 255.